Пам'ятаймо про Україну!

SVOBODA СВОБОДА

UKRAINIAN DAILY УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

VOL. CIII. No. 17 JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, JANUARY 26, 1996 CENTS 75 ЦЕНТІВ ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК П'ЯТНИЦЯ, 26-го СІЧНЯ 1996 р. Ч. 17. РІК CIII

В ЗСА ПІДГОТОВЛЯЮТЬСЯ АКЦІЇ У 10-РІЧЧЯ ЧОРНОБИЛЬСЬКОЇ ТРАГЕДІЇ

Джерзі Сіті, Н. Дж. — Скорою ходою зближається 10-та річниця атомового вибуху в Чорнобилі та з того приводу підготовляється ряд акцій, щоб тут пригадати світові, а особливо американській спільноті, про цю трагічну і все ще живу подію.

З того приводу з'єдналися усі українські організації в окремий комітет, який під кличем „Чорнобильський виклик 96" взявся до відповідної підготови ряду імпрез.

Ініціятором цього комітету та його плянів став амбасадор України в ЗСА д-р Юрій Щербак, який від 1986 року особливо близький усім акціям, що торкаються наслідків вибуху в Чорнобилі, які мають свій відгук дослівно у цілому світі. Досі в комітеті „Чорнобильський виклик 96" працюють такі організації: амбасада України в ЗСА, постійна місія України при ООН, Українська Католицька Церква в ЗСА, Українське Євангельсько-Баптиське Об'єднання в ЗСА, Фонд Допомоги Дітям Чорнобиля, Інститут Гаррімана при Колюмбійському університеті, УАКР, УККА, УНСоюз, УБСоюз, СУА, Українська Православна Церква в ЗСА, Чорнобильський Комітет у Вашінгтоні, Вашінгтонська Група, Світовий Інформаційний Центр і СФУЛікарів. Розуміється є надія, що до співпраці приступлять ще також інші організації та групи.

Започатковує акцію „Чорнобильський виклик 96" бенкет для збірки фондів, що відбудеться в неділю, 4-го лютого, в Центрі Української Культури в Савт Бавнд Бруку, Н. Дж., за ініціятивою Єпископа УПЦ Антонія та з участю відомого фільмового актора Джека Пеленса. При цій нагоді будуть відзначені також ті особи, які причинилися до вийімкової помочі в акції Фонду Допомоги Дітям Чорнобиля. Присутнім буде також амба-

(Закінчення на стор. 3)

ВЕРХОВНА РАДА ВИРІШУЄ ПРОБЛЕМИ ОСВІТЯН

Київ (УНІАР). — Постановою з 23-го січня Верховна Рада України зобов'язала Кабінет Міністрів і органи державної виконавчої влади та місцевого самоврядування до 15-го лютого цього року зліквідувати загальний борг навчальним закладам, що становить 25 трлн. 822 блн. карбованців за жовтень-грудень минулого року.

Від жовтня 1995 року в навчальних закладах, підпорядкованих Міністерству Освіти України, не виплачується платня викладачам та стипендії студентам і учням. Від липня практично зупинено виділення фондів на харчування. Про це йшлося у розданій депутатам довідці, підписаній головою Комісії з питань науки та народної освіти Володимиром Сторіжком і головою Комісії з питань бюджету Миколою Азаровом.

Прем'єр-міністер Польщі зрезиґнував

Варшава. — Під впливом одного з найбільших політичних скандалів у Польщі від часу упадку комунізму, зі свого посту зрезиґнував прем'єр-міністер Юзеф Олекси. Про свою резиґнацію він повідомив народ Польщі у виступі на державному телебаченні в середу, 24-го січня, заявляючи, що він є невинним у злочині, який йому приписують — десятирічне шпигування у користь Москви.

Кілька годин перед виступом прем'єр-міністра на телебаченні, військовий прокуратор Польщі Славомір Горжкевіч повідомив, що відкриває в цій справі слідство, бо оскарження мають достатню кількість фактів, щоб цю справу докладніше розглянути. Він також зазначив, що слідство зосередить увагу на двох російських дипломатах, які служили в Польщі та були знаними працівниками КҐБ. Відхід Ю. Олекси, цього колишнього високопоставленого комуністичного чиновника, якого впродовж останніх 11 місяців його урядування дипломати уважали настирливим політиком, був неминучим після розголосу згаданих оскаржень.

Незважаючи на запевнення Ю. Олекси, що „я ніколи не був зрадником Польщі, ніколи не зробив нічого щоб пошкодити моїй батьківщині", всі уважають, що новообраний президент Польщі Алєксандер Кваснєвский, близький друг Ю. Олекси, прийме його резиґнацію негайно.

ЧЕЧНЯ ОСТЕРІГАЄ РОСІЮ

Ґрозний, Чечня. — У селищі Новоґрозненську, поблизу чеченської столиці, відбулася пресова конференція, під час якої начальник головного штабу чеченського опору Аслян Масхадов, міністер інформації в незалежному від Москви уряді Мовляді Удугов, а також польові командири Салман Радуєв і Шаміль Басаєв остерегли Росію, що чеченські патріоти продовжуватимуть терористичні акції до того часу, поки російські війська не підуть з Чечні.

А. Масхадов, між іншим, повідомив, що кізлярську операцію С. Радуєва „не плянував і не готовив", а приєднався до неї аж тоді, коли росіяни прийняли рішення знищити всю станицю. Зі слів А. Масхадова журналісти довідалися, що лідер чеченців Дж. Дудаєв негативно поставився до операції чеченських бойовиків у Кізлярі і запевнив, що найближчим часом всі чеченські військові формації дістануть наказ, яким буде заборонено застосовувати бойові дії проти мирного населення.

Тим часом в Росії справа йде до кризи влади. Лідер демократів Єгор Гайдар вийшов з числа дорадників президента, оскільки після варварського знищення росіянами станиці Кізляр більше не може підтримувати Бориса Єльцина. А недавно вибраний спікером Думи представник фракції комуністів Ґеннадій Селезньов сказав, що „Єльцин увійде в історію Росії як перший і останній президент".

Уповноваження новообраних депутатів підтверджено

Київ (Р. Р.). — У вівторок, 23-го січня, Верховна Рада ухвалила постанову про визнання уповноважень 13-ох новообраних депутатів: Євгена Марчука, Анатолія Франчука, Ігоря Франчука, Олега Іщенка, Миколи Славова, Івана Кириленка, Сергія Майбороди, Ярослава Федорина, Анатолія Коваленка, Сергія Буряка, Ігоря Шарова, Анатолія Дроботова. Серед них три комуністи, один рухівець, а дев'ять не оголосили про свою прихильність до будьякої політичної групи.

Із 331 депутата „за" голосували 204, „проти" — 61. Дискусії з цього питання почалися ще день раніше. Заступник голови Комісії з питань правної політики і судовоправної реформи Олександер Лавринович вважає, що підтвердження депутатських уповноважень голосуванням на сесії є порушенням конституційного договору. На його думку, парламент повинен був лише вислухати інформацію Центральної виборчої комісії про обрання депутатів і прийняти ту інформацію до відома. Однак від Комісії з питань правильника і депутатської етики виступив Андрій Снігач і сказав, що в компетенцію Верховної Ради входить визнання уповноважень депутатів, а зміна цієї процедури викликала б „появу в сесійній залі парляментаристів з різним статусом". Його думку підтримав голова верховної Ради Олександер Мороз, який відкинув пропозицію голосувати за кожного новообраного

(Закінчення на стор. 3)

В Україні

ПРЯМА ДИКТАТУРА НЕСАМОСТІЙНОГО ПРЕЗИДЕНТА

ЛЬВІВ. — Виступаючи на засіданні координаційної ради бльоку ліво-центристських і демократичних сил міста і области лідер Комуністичної Партії України і парляментарної фракції комуністів Петро Симоненко назвав Леоніда Кучму „несамостійним політиком, ізольованим від об'єктивної інформації про ситуацію у країні". Незважаючи на це, він все ж не виключив можливости „прямої диктатури Президента", до чого може привести конституція України, якщо вона буде прийнята у пропонованому проєкті. П. Симоненко наголосив, що ліві сили добиватимуться прийняття „демократичного основного закону".

ЗАМИКАННЯ НА ХМЕЛЬНИЦЬКІЙ АЕС

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ. — Як інформує УНІАР, 21-го січня на Хмельницькій АЕС в системі збудження генератора виникло коротке замикання. Однак змін у радіяційному фоні не виявлено. Внаслідок випадку працю енергоблоку зупинено. Замикання виникло через хвилину після того, як на станції закінчено пляново-профілактичні роботи щодо введення підвантаження турбогенератора.

КРИЗА З ЕНЕРГОПОСТАЧАННЯМ У КРИМУ

СИМФЕРОПІЛЬ. — Учасники поширеного засідання Верховної Ради Автономної Республіки Крим визнали, що у Криму склалася критична ситуація з енергопостачанням. Віцепрем'єр-міністер Криму Аркадій Демиденко запропонував припинити подачу електроенергії усім підприємствам-боржникам та підготувати проєкт постанови про податкові пільги на прибутки для підприємств, які постачають електроенергію населенню.

КУРСАНТИ ІЗ ТУРКМЕНІСТАНУ НАВЧАЮТЬСЯ В УКРАЇНІ

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ. — Хмельницька академія прикордонних військ поповнилася 30-ма курсантами із Туркменістану. Через чотири роки вони повернуться на батьківщину офіцерами-прикордонниками. Так виконується один з пунктів договору між Україною і Туркменістаном. В Україні навчатимуться також курсанти з країн Балтії.

УКРАЇНСЬКІ ЛІТАКИ ТА ДВИГУНИ ВИГОТОВЛЯТИМУТЬСЯ В ІРАНІ

ЗАПОРІЖЖЯ. — Акціонерне Товариство „Мотор Січ" уклало угоду з урядом Ірану про створення на території Ірану спільного українсько-іранського підприємства, яке виготовлятиме складні авіяційні двигуни. Підписана угода передбачає спорудження на території Ірану українського літака АН-40. Контракт про це підписав генеральний директор Київського Авіяційного Науково-Технічного Комплексу „Антонов" Петро Балабуєв.

УКРАЇНСЬКА ФЛЬОТА ЗРОСТАЄ

КРИМ. — У Балаклаві відбулася церемонія підняття державного і військово-морського прапорів України на малих протичовнових кораблях „Чернігів" та „Вінниця", які віднині належать українській фльоті.

ШАХТАРІ ПРОДОВЖУЮТЬ ГОЛОДІВКУ

ДОНБАС. — В адміністративному будинку виробничого об'єднання „Артемвугілля" в Горлівці продовжується голодівка шахтарів-інвалідів, які вимагають відшкодувань за невиплачену допомогу, а також надання виробничого об'єднанню пільгового кредиту. До учасників акції приєдналися 22 жінки — дружини інвалідів.

СОЦІЯЛІСТИ ТВОРЯТЬ МОЛОДЕЧІ БРИГАДИ

КИЇВ. — Тут з ініціятиви Соціялістичної Партії України створено три молодечі бригади, до яких увійшло 60 осіб, серед них студенти Державного Університету ім. Т. Шевченка, Педагогічного Університету ім. Драгоманова та Політехнічного Інституту. Вони поширюватимуть серед населення соціялістичні ідеї та братимуть участь в акціях, які проводитимуть партії лівої орієнтації.

ДЕЯКИМ ШКОЛЯРАМ ПОЩАСТИЛО

ЛЬВІВЩИНА. — У сердицькій школі Пустомитівського району навчаються переважно діти працівників агроторгового підприємства „Щирецьке". Тому школу добре відремонтовано, а діти початкових кляс отримують безплатне харчування. Дирекція підприємства поставила школі навіть газові лічильники. Крім того, домовляються про те, щоб у шкільній їдальні могли харчуватися самітні пенсіонери районного центру. В такий спосіб дітям покажуть приклад милосердя та пошани до старших.

ФРАНЦУЗЬКА ВІЙСЬКОВА ДЕЛЕГАЦІЯ ВІДВІДАЛА УКРАЇНУ

КИЇВ. — Група членів міністерства оборони Франції протягом чотирьох днів працювала в Україні, обмінюючись досвідом з українськими колегами у справі будівництва і застосування збройних сил, знайомлячись із системою навчання кадрів, організації праці тощо.

О. Мороз і Р. К. Раї обговорили поглиблення зв'язків між Україною й Індією

Київ (УНІАР). — 23-го січня, приймаючи амбасадора Індії Раджендра Кумара Раї, голова Верховної Ради України Олександер Мороз сказав, що „нам потрібно відновити контакти між нашими державами, особливо в економічній галузі".

О. Мороз повідомив індійського гостя, що в українському парляменті створена група народних депутатів — 16 осіб — з міжпарляментарних зв'язків з Індією, яку очолює народний депутат Петро Шейко.

Голова ВР України також сказав, що в його державі завжди з повагою ставилися до становища Індії у вирішенні міжнародних питань. За словами О. Мороза, колишній прем'єр-міністер Індії Індіра Ганді — „це зразок державного підходу до проблем власного населення при побудові суспільства, в основі якого лежить повага держави до конкретної людини".

Амбасадор Індії повідомив, що тепер вивчається можливість відвідання Президентом України Леонідом Кучмою Індії в першій половині цього року.

Р. К. Раї також передав офіційне запрошення О. Морозові від віцепрезидента Індії і спікера нижньої палати індійського парляменту відвідати Індію у вигідний для нього час.

Асистент Президента порівняв приватизацію з колективізацією

Київ (УНІАР). — 23-го січня на пресконференції, присвяченій майбутній президентській нараді з питань прискорення приватизації, запляновані на 24-го січня, асистент Президента з питань економіки Валерій Литвицький сказав, що „українська приватизація за формою проведення нагадує колективізацію".

На думку В. Литвицького, теперішні методи приватизації не сприяють приєднанню стратегічних інвесторів до промисловости України.

За його словами, в Україні кількість підприємств з чисто приватним капіталом дорівнює лише одному відсоткові від загальної кількости підприємств.

Асистент Президента також сказав, що доки „інтереси директорату не будуть синхронізовані із інтересами інших чинників влади, процес приватизації буде гальмуватись".

В. Литвицький запропонував такі заходи для пришвидшення приватизаційних процесів: до кінця цього року закінчити продаж державних пакетів акцій; підвищити якість приватизації шляхом створення механізму післяприватизаційної підтримки; подбати про підвищення фактора конкурентоздатности; вдосконалювати ринок цінних паперів; підготувати та завершити другий етап приватизації.

Хочуть закрити школу олімпійської резерви

Київ (УНІАР). — Дарницька районна державна адміністрація України збирається закрити спеціялізовану дитячо-юнацьку школу олімпійської резерви ч. 19 „Дарниця".

За словами представника Вільних Профспілок України, адміністрація пояснює свій намір відсутністю фондів на фінансування школи. Пропонується із шістьох існуючих підрозділів залишити один або два.

Представники профспілки разом з мешканцями Дарницького району почали пікетування адміністрації, бо відповіді на свої листи з цього приводу до Президента України Л. Кучми та голови Верховної Ради О. Мороза вони так і не отримали.

Заплановано турне творчої молоді України по Америці

Ню Йорк. — Український Конгресовий Комітет Америки (УККА), Українська Американська Координаційна Рада (УАКРада) та Координаційний Комітет Допомоги Україні (ККДУ) спонзорують турне творчої молоді України, яке організує українське незалежне Видавництво „Смолоскип" у березні 1996 року в Америці. Турне відбудеться при сприянні й фінансовій підтримці українських кредитівок і суспільно-громадських організацій.

Це вперше від часу проголошення самостійности України до ЗСА на виступи перед українською громадою прибуде група творчої молоді України. Група складається з дев'яти осіб віком від 20 до 26 років, які за свою літературну, культурницьку і суспільно-громадську діяльність були нагороджені дипломами лавреатів В-ва „Смолоскип". Всі вони народилися на східних українських землях, а шість з них є студентами харківських високих шкіл і отримують стипендії, уфундовані українською громадою ЗСА й Канади.

В 1995 році в Україні з'явилася велика група творчої молоді, яка прийде на зміну старшому поколінню. З'явилися молоді талановиті письменники, політологи, дослідники, суспільно-громадські діячі. Семінари, конференції, творчі й літературні вечори, які відбувалися впродовж минулого року в Україні показали, що росте нове покоління, яке по іншому буде утверджувати українську державність, відроджувати українську духовість та творити нову українську літературу XXI століття.

В час, коли в суспільстві відчувається розчарування, незадоволення, безвір'я, розгубленість — творча молодь входить в життя з переконливим оптимізмом, повна віри в майбутнє України.

Щоб українська громада і зокрема молодь, яка народилася і виросла на Заході, могла побачити представників цієї творчої молоді, стипендіятів, почути їхні думки про сучасну ситуацію і політичний стан в Україні, про сучасну молоду українську літературу, про місце цієї молоді в Україні майбутнього, про її перспективи — з цією ціллю ця група приїжджає до української громади Америки. Це вперше громада зможе почути з уст молоді якою вона бачить Україну сьогодні і якою вона хоче бачити її завтра.

В кожній місцевості відбудуться два виступи. На першому вечорі виступлять:

Олесь Доній, Київ (26 років, голова делегації, політолог, керівник студентського голодування в жовтні 1990 року, депутат Міської Ради Києва, автор книжки-альбому „Студентська революція на граніті"): „Політична ситуація в Україні очима молоді. Роля і місце молоді в Україні майбутнього".

Максим Розумний, Київ (26 років, аспірант Інституту філософії Національної Академії Наук України, політолог, голова Творчої Асоціяції „500", автор книжки про покоління 90-их років „Справа чести"): „Українська національна ідея: сьогодні й завтра".

Андрій Кокотюха, Ніжин (25 років, журналіст, письменник, автор книжки „Шлюбні ігрища жаб"): „Крок у XXI сторіччя молодої української літератури".

Сергій Жадан, Луганське (21 рік, студент, поет, автор збірки віршів „Цитатник"): „Сучасна молода українська поезія".

(Закінчення на стор. 3)

В АМЕРИЦІ

АМЕРИКАНСЬКІ ВІЙСЬКОВІ чинники у Боснії почали останніми днями значно посилювати безпеку своїх військових пунктів, магазинів військового обладнання і зброї, летовищ і інших військових об'єктів. Справа в тому, що отримано повідомлення від американської розвідки про можливі терористичні атаки мусульманських екстремістів проти американських об'єктів у Боснії, у відплату за присуд в Ню Йорку довічного ув'язнення шейкові Омарові Абделеві Рахманові.

СПРАВА БЕЗВИХІДНОСТИ у збалянсованні державного бюджету між Конгресом і президентом Биллом Клінтоном та можливість не- спроможности Уряду ЗСА виконати свої зобов'язання супроти своїх боржників починає непокоїти європейських союзників. Президент Франції Жак Шірак особисто буде про це говорити перед Конгресом, коли наступного тижня прибуде на відвідини до Вашінгтону, бо всі побоюються можливого хаосу не тільки на фінансових біржах, але в економії, і у торгівлі в загальному.

РИЧАРД РАЙЛІ, СЕКРЕТАР Департаменту освіти у вівторок, 23-го січня, повідомив, що цього року вдалося стягнути велику кількість залеглих платностей федеральних студентських позичок, які деякі студенти, що давно закінчили навчання, в тому числі лікарі, інженери та інші професіоналісти вирішили, що це були незворотні позички, бо вони від держави. Однак привернувши увагу до їхніх зобов'язань, Департаментові освіти вдалося стягнути понад 2 блн. дол. залеглих позичок.

У СВІТІ

ДЖОНАТАН ПОЛЛАРД, американський жид, який відбуває досмертне тюремне ув'язнення в ЗСА за шпигунство на користь Ізраїля, в найближчі дні дістане ізраїльське громадянство. Міністер внутрішніх справ Хаїм Рамон передав усі необхідні документи адвокатові, який „негайно вилетить до Америки, щоб вручити їх Поллардові". Дж. Поллард сидить в тюрмі вже 10-ий рік і тепер сподівається, що ізраїльське громадянство збільшить його шанси на дочасне звільнення. У березні 1994 року президент ЗСА Билл Клінтон відкинув просьбу Дж. Полларда про звільнення, мотивуючи відмову „тяжким характером злочину". Перед тим, як прийняти це рішення, президент Б. Клінтон радився з експертами Департаменту юстиції, ФБІ і Департаменту оборони. В кінці минулого року з цією самою просьбою звернувся до американського президента прем'єр-міністер Ізраїля Шімон Перез.

Важне для передплатників „Свободи" у Канаді

З огляду на факт, що самі кошти поштової пересилки одного числа щоденника „Свобода" до Канади виносять тепер 40 ц. денно, а у річному відношенні 100 амер. дол., (40х250 разів) всі передплати так членів (75 дол.), як і нечленів (100 дол.) треба надсилати тільки в американських долярах.

Передплати одержані в канадській валюті будуть перечислені на амер. доляри та зараховані на підставі суми в амер. долярах.

Екзекутивний Комітет УНСоюзу

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Svoboda (ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, NJ 07302.

Svoboda: (201) 434-0237 UNA: (201) 451-2200

Передплата на рік $100.00, на півроку-$60.00. Для членів УНСоюзу $75.00 річно, на півроку-$40. За кожну зміну адреси-$1.00. Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda".

Статті і дописи підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріали.
Головний редактор: Зенон Снилик

Second Class Postage paid at Jersey City, NJ

Збоку іноді видніше

Іноді, щоб краще розгледіти деталі на лиці людини, громади чи цілої країни, треба подійти якнайближче. Журналістові, щоб написати переконливий репортаж, належить бути на місці події. Історик, досліджуючи перебіг певного суспільного процесу, зробить це об'єктивніше, якщо цей процес переходитиме перед його очима.

Одначе скільки б не придивлятися до подробиць, вони нам мало скажуть, якщо ми не вміємо виснувати ниточку, що в'яже виявлені наслідки з прихованими причинами. Тому заради цього часом краще відійти убік, подивитися на речі з віддалі. Як сказав поет, „обличчям до обличчя — обличчя не побачиш".

Ми це ведемо до того, щоб ще раз ствердити цю відому істину — що західня українська діяспора якраз і перебуває на такому віддаленні від України, з якого багато обставин тамтешнього політичного і економічного життя піддаються значно якіснішій аналізі. Представники діяспори, її інтелектуальних осередків, не раз висловлювали і продовжують висловлювати щодо української ситуації глибокі і точні опінії, конструктивні пропозиції. На жаль, не до всього офіційний Київ прислухається. А даремно, бо коли, не дай Боже, дійде до чогось недоброго, провідники держави не зможуть сказати, що їх ніхто не остерігав.

В одному з останніх чисел за минулий рік київський журнал „Україна" вмістив інтерв'ю з відомим діячем української громади в Америці, професором математики з Інституту політехніки у Ню Джерзі Романом Воронкою. На запитання кореспондента, що його непокоїть у зв'язку з Україною, проф. Р. Воронка відповів: „Те, що українці занадто толерантні. Хіба можна, наприклад, прощати тим, хто причетний до голодомору в Україні? Замордовано мільйони людей — а ще ж живі ті вчорашні комісари, голови комнезамів. Мусить же хтось конкретний нести відповідальність за свої вчинки, спокутувати страшний гріх убивства. Під самісіньким Києвом — Биківня, скільки жертв режиму там полягло — то чи не можна знайти винуватців чиїхось наказів та „авторів" самих тих наказів, за якими розстріляно стільки людей!".

Виходячи з гуманістичних засад, американський вчений передусім має на увазі злочини масові, непростимі не тільки з погляду права, але з погляду здорового глузду, з погляду самого життя: систематично, а час від часу спеціяльно інтенсивними смертоносними акціями, знищувано цілий український народ. Тобто йдеться про злочин проти всього людства, адже це самозрозуміло: коли бандити вбивають когось з челяді, то це злочин проти цілої родини. Світова спільнота дотепер байдуже мовчить з приводу винних у трагічній долі українців. Тож не мовчімо ми самі! До того, що сказав проф. Р. Воронка, слід додати незліченні злочини проти особи. Протягом цього сторіччя новітнє московське варварство знищило тисячі найясніших українських умів і найпалкіших сердець, починаючи від полковника Євгена Коновальця і закінчуючи поетом Василем Стусом. Знаємо багато дорогих імен, але ще більше не знаємо. Лише декілька тижнів тому стало відомо, що за роки совєтської влади КҐБ знищив в Україні понад 100,000 священиків,а понад 300,000 їх зазнало репресій.

Не так давно київським історикам вдалося доступитися до секретного архівного документу — секретної „доповідної записки" військового прокурора Кошарського, адресованої Хрущову. З неї випливає, що переодягнені в упівські уніформи спеціяльні каґебістські формації знищили в західніх областях України в перші повоєнні роки тисячі невинних людей — лише для того, щоб кинути пляму на УПА.

За всіма злочинами стояла одна чорна сила — Комуністична партія. Чому ж вона все ще не перед судом? Це те запитання, яке найбільше непокоїло і далі непокоїть західню українську діяспору. Причин нелегкої теперішньої ситуації в Україні багато, але зі сторони видно найголовнішу: большевизм був політичною бандою і цю банду досі не притягнуто до кримінальної відповідальности. Більше того — після славного 24-го серпня 1991 року Комуністична партія фактично збереглася, швидко пристосувавшись до нових умов. Логіка подій така: або українці, переставши ділитися на безплідні партії і партійки, доможуться проведення міжнародного суду над злочинною Комуністичною партією на правних засадах Нюрнберзького трибуналу, або комуністи, вміло спровокувавши соціяльний вибух і ворожнечі у таборі демократів, вб'ють українську державну незалежність і знову затягнуть наш народ у зашморг московського великодержавного „інтернаціоналізму".

Микола Світуха

КОЛИ РОСІЯ СПЛАТИТЬ БОРГИ?

Міжнародні організації і західні фінансові інституції занепокоєні драматичним зростом зовнішнього боргу Російської Федерації за останні три роки — від 69 більйонів долярів в 1992 до 130 більйонів дол. на кінець 1995 року. Ця сума майже дорівнює вартості внутрішнього валового продукту (ВВП) Росії і більш як в три рази перевищує суму її річного експорту. У відношенні до кількости населення зовнішній борг РФ майже подвоївся за три роки — з 460 дол. до 876.6 дол. на особу. Таким чином РФ досягла і перегнала рівень заборгування Бразилії, яка, набравши 122 більйони дол. боргів, дотепер мала сумнівну почесть бути найбільш заборгованою державою в світі. Для порівняння, на початку 1995 року зовнішній борг України був близько 8 блн. дол. і дорівнював 78 відс. її експорту і коло 11 відс. її ВВП за 1994 рік.

Постійні дефіцити

Причина такого зросту боргу Росії лежить в її неспроможності сплачувати в час зобов'язання за перебрані борги Совєтського Союзу і готовості її уряду фінансувати річні бюджетні дефіцити закордонними позичками. Наявність постійних бюджетних дефіцитів за умов нерозвинутих фінансових ринків і політичної нестабільности, веде до високого темпу інфляції, яка в свою чергу зупиняє економічний ріст. Досвід РФ за останні роки підтвердив пряме відношення між розміром дефіциту і спадом економіки. За умов дефіциту в 13.8 відс. 1992 року внутрішній валовий продукт держави впав на 14.5 відс., а при дефіциті 10.9 відс. 1994 року спад ВВП досягнув 12.6 відс. Натомість на 1995 рік уряд прогнозував дефіцит в 15.4 більйона, тобто 7.7 відс. ВВП, і мав намір його фінансувати міжнародними і державними бондами. Наскільки війна в Чечні і неефективність адміністрації підважили ці прогнози, стане відомо вже на початку нового року.

При постійному зростанні зовнішнього боргу і при одночасно непродуктивній політиці використовування наявних економічних ресурсів держава стала перед дилемою неспроможности виконання своїх міжнародних зобов'язань. Росія не змогла сплатити своїх зобов'язань в сумі 15.5 більйона дол. у 1994 році, не змогла виплатити в 1995 році 9.5 більйона боргу західнім державам-кредиторам, об'єднаним у „Паризькому клюбі", і 28 більйонів західнім комерційним банкам, об'єднаним в „Лондонському клюбі", як це було передбачено двосторонніми умовами. Не міняє суті справи факт, що більшість боргу — це зобов'язання, успадковані після розпаду Совєтського Союзу, бож саме Росія грала домінантну ролю в його економіці, найбільше скористала з більйонових закордонних позичок і щедрих кредитів у 1980-их роках, а після ліквідації СССР загарбала всі його державні активи і все закордонне майно.

Відкладають сплати

На зустрічі „великої сімки" в Галіфаксі Єльцин поставив як одне з найважніших для нього питання про довгоречинцеве відтермінування всіх закордонних боргів РФ. У висліді довготривалих переговорів у листопаді 1995 року західні кредитори „Паризького клюбу" погодилися в принципі на відкладення на далекий речинець сплати 40 блн. дол., а в свою чергу західні комерційні банки і фінансові установи „Лондонського клюбу" погодилися відкласти коло 25 блн. дол. комерційних боргів. Значну ролю грала тоді неясна політична ситуація у зв'язку з парляментськими виборами. При посиленні впливів комуністів і їх симпатиків у парляменті після виборів ратифікацію домовлень про нову схему сплати боргів слід уважати сумнівною.

Росія досі не має ефективної програми придбання валютних ресурсів потрібних для своєчасного обслуговування закордонного боргу. Головним засобом є митні і податкові оплати на закордонних торговельних оборотах. Дотепер не створено сприятливих умов для стримання відпливу твердої валюти за кордон і не прийнято рішучих заходів для повернення в економіку тих ресурсів, які підприємці зберігають в західніх банках. За різними оцінками (наприклад, „Известия", 29-го вересня 1995) в останніх роках шляхом сумнівних експортних трансакцій з РФ вивозять 300-400 млн. дол. щомісячно, а російський капітал, прихований у закордонних фінансових установах і інвестиціях, оцінюють на 25-40 блн. дол.

Можливість скорочення зовнішнього боргу РФ шляхом продажу частини державної власности у формі акцій новостворених корпорацій не є надійною з кількох причин. Поперше, неясність прав закордонних власників акцій, відсутність законодавства і досвіду в реґулюванні діяльности корпорацій і бірж гальмують закордонний попит на акції російських підприємств, і таким чином стримують зріст цін на російських біржах. Як приклад слід згадати, що в станніх місяцях 1995 року капіталізація всього російського ринку акцій коливалася на рівні коло 20 блн. дол., що дорівнювало заледве 15 відс. зовнішнього боргу РФ. За таких умов альтернативу масового продажу акцій просто не можна вважати реальною.

Подруге, сама можливість продажу більшої частини державного майна закордонним „капіталістам" викликає голосні застереження серед широких кіл населення. Розмову про сплату частини боргів за рахунок державного майна трактується як політичний „динаміт", який міг би повалити теперішній уряд. Завдяки зміцненню політичного голосу російських комуністів і правих націоналістів після грудневих виборів треба передбачати, що ідеологічні упередження проти впливової ролі закордонного капіталу в економіці Росії ще більше зростуть.

Нелегка оцінка

Дехто серед російських економістів плекав надію на додаткові ресурси з повернення боргів держав „третього світу" колишньому СССР за доставу зброї і боєприпасів, за побудову стратегічно важливих споруд (пристані, летовища) та інші послуги. Хоч такі борги в Москві оцінювали на близько 150 блн. дол., мало яка держава Африки чи Азії готова погодитися, що за доставлені колись совєтські продукти чи послуги треба платити долярами, замість уважати їх „братньою допомогою". Реальна оцінка вартости таких боргів на світових ринках нелегка, тим більше, що держав-боржників „третього світу", які шукають домовлень із західніми банками про зменшення своїх боргів, є багато. Недавно у „Фінансових Ізвєстіях" подано оцінку президента „Внєшекономбанка" Росії, який надіється отримати від всіх боржників „третього світу" протягом 20-25 років не більше 15-20 блн. дол.

Таким чином експорт продуктів РФ за кордон мусить бути головним джерелом потрібного державі капіталу. В першій половині 1995 року зовнішньоторговельний оборот РФ становив 57.6 більйона дол., при чому пайка держав т. зв. „близького зарубіжжя" була всього 20 відс. Сальдо торговельного балянсу за шість місяців 1995 року було 15.6 більйона, значно краще, як 9.8 більйона дол. за відповідний період 1994 року. Російський експорт, всього на 36.6 більйона дол. за півроку, ішов в Україну, Німеччину, ЗСА, Швайцарію, Італію, а також в Білорусь, Великобританію, Японію і Китай. Натомість три держави — Німеччина, Україна і ЗСА постачають одну третю російського імпорту, який за шість місяців 1995 року становив 21 блн. дол.

У структурі експорту РФ нафтова ропа, ґаз і енерґопродукти займають 41 відс., залізо, алюміній, нікель та інші метали майже 20 відс. і нафтохемічні продукти 9.8 відс. В імпорті найважніша роля припадає машинам і запасовим частинам (33 відс. вартости), харчам і продуктам домашнього вжитку (28 відс.) та нафтохемічним ре-

(Закінчення на стор. 3)

Василь Верига

„УКРАЇНСЬКЕ НАРОДОЗНАВСТВО"

II

Зруйнувавши т. зв. кустарні промисли, вона змусила населення сполягати на фабричні вироби, яких ніколи не було подостатком і які щодо якости не відповідали домашнім виробам як ткацтво, килимарство, римарство, кушнірство, гончарство. А найгірше, що совєтський режим заглушив приватну особисту ініціятиву і все життя підпорядковував стандартному центральному державному плянуванню.

Розділ 14-ий обговорює шляхи сполучення — сухопутні й водні — в історичному насвітленні, 15-ий — „Селянські поселення та селянський двір", а 16-ий — „Народну архітектуру". Останні чотири розділи присвячені описові народного вбрання в історичній перспективі, почавши від X століття аж до початку XX, тобто до совєтського періоду, народній їжі, усній народній творчості та іконописові. При кінці подано „Короткий словник народознавчих термінів", в якому знаходимо інформації про рідко вживані наукові терміни.

Майже у кожному розділі є чорно-білі ілюстрації знаряддя, мапи, архітектурні взори тощо. Крім того збірник прикрашають 64 сторінки гарно виконаних кольорових ілюстрацій різних виробів — ткацтва, різьбарства, малярства, одягу, релігійного й декоративного мистецтва тощо.

На заголовній сторінці стверджено, що збірник „допущено Міністерством Освіти як навчальний посібник" і тому під кінець кожного розділу є доданий список літератури до даної теми, а також контрольні запитання і завдання. На жаль, у списках літератури немає творів, які появилися поза межами України, творів українських учених з діяспори, які були б доказом, що українці західньої діяспори не забували про свій рідний край і працювали для закріплення та збагачення української культури. Тим більше, що автор 5-го розділу „Релігія в житті українського народу" О. І. Гринів підкреслює, що „поневолювачі намагалися переконати народ, що найбільшим його ворогом є ті, хто виступив за свободу України, бо вони начебто хотіли запродати рідну землю чужоземним загарбникам" (стор. 115). Навіть якщо ті твори недоступні сьогодні українському читачеві, про них варто згадати і, можливо, одного дня вони на вимогу зацікавлених появляться на книжковому ринку України. До речі, деякі з них уже появилися.

Обговорюючи етногенезу слов'ян, варто було подати працю славного українського археолога, забороненого в СССР, Ярослава Пастернака „Ранні слов'яни в історичних, археологічних і лінґвістичних дослідженнях" і „Важливі проблеми етногенези українського народу". У розділі „Релігія в житті народу" аж проситься згадати працю о. Богдана Липського „Духовість нашого народу" (Торонто, 1964), а при обговорюванні різниць між українським і російським народом — працю Павла Штепи „Московство" (Торонто, 1968). У шостому розділі „Звичаї та обряди" — п'ятитомну працю Степана Килимника „Український рік у народних звичаях" (Вінніпеґ, 1956-1963), до розділу „Народна архітектура" — праці Володимира Січинського „Архітектура старокнязівської доби X-XII ст." (1925), „Пам'ятки української архітектури" (1952) та ін.

Недоліком збірника слід вважати брак іменного та географічного показника, на що в Україні не дуже звертають увагу, а на Заході це прямо інтеґральна частина кожного наукового чи науково-популярного твору. Так само, нам видається, що останні чотири розділи краще підходили б після шостого розділу „Звичаї та обряди", як розділи 7-10, або 10-13, де вони тематично краще пов'язані. Так само у розділі „Усна народна творчість" варто було б додати окремий параграф про мову, її розвиток і місце серед світових мов та значення для розуміння і кращого опанування українського народознавства. Нелегко ж говорити про фолкльор, не підкресливши важливости мови.

Повертаючись ще раз до заголовної сторінки, читаємо там, що цей збірник — „Дарунок видавничого центру 'Фенікс'". Цей Центр знаходиться при Українській Академії Друкарства у Львові, який створила невеличка групка молодих ентузіястів видавничої діяльности, які виконують важливу функцію у процесі українського національного відродження. Хочеться вірити, що їм вдасться перемогти початкові труднощі і їхній задум стане дійсністю, тобто центром не тільки видавничого промислу, але й національно-культурного значення.

„Українське народознавство" — це чудово видана книга, в гарній твердій оправі, розміром 21 x 13.5 см, з якою не соромно показатися на міжнародній виставці книги, бо вона принесе честь видавництву і може заохотити деяких українців зі західньої діяспори допомогти їм своїми інвестиціями. А можливості там великі.

Авторам, редакторам і видавництву належиться признання за це гарне видання і треба побажати їм дальших успіхів у їхній корисній для України праці. „Українське народознавство" — це книга знань, написана дуже доступно, читається легко, і за своїм змістом вона не тільки посібник для студентів і викладачів, але й потрібна в кожній українській родині.

НА МИСТЕЦЬКІ ТЕМИ

Теодор Терен-Юськів

Пісні та... джазові композиції М. Скорика в УІА

Концерт музики естрадного, розважального чи і джазового спрямування українського відомого композитора Мирослава Скорика почула наша публіка несподівано 23-го грудня 1995 року. Композитор, прибувши зі Львова знову до ЗСА, повзявся дати при цій нагоді нашій еміґраційній публіці почути себе і з „другої сторони". Себто, цим разом, не як творця поважної музики, а радше як автора пісеньково-танцювального напрямку. Це ж бо і був один із ориґінальних чинників пристрасного буяння його юности. Про це існуватимуть постійно два спірні погляди: чи воно додатнє чи від'ємне явище у творчості поважного музикотворця? Молодість не повертається, але любов до легшого, популярного самовияву музичної творчости не покидає деяких музик і в старшому віці. Доводить це пророчисто концерт оцей у виведенні трьох осіб, а саме автора М. Скорика, відомого піяніста Володимира Винницького і — тут повна невідома — дружини піяніста Маріянни Винницької. Ніколи вона перед нюйоркською громадою не співала і запит, чи публіка прийде на концерт тяжів у повітрі непевністю. Однак слухачі не тільки прибули на імпрезу, але і виявили своє задоволення протяжними оплесками та квітами.

Програма концерту складалася передусім з найновіших і давніших пісеньок Скорика, а дальше джазових композицій на два фортепіяни та транскрипції другої частини Бетовенової сонати „Апасіоната".

Започатковано програму трьома, як їх композитор називає, характерними танцями, на чотири руки: „Вихід" і щось еспансько-мавританське, „блюс" майже американський і „кан-кан" мов би зі старої грамофонної плити. Заля була виповнена і публіка заслухана в розмашну, рокітливу гру фортепіянних дзвонів-передзвонів. Музика була сприємлива, без зайвої атональности. Найбільше подобався „блюс" майже американський. А там почули ми три джазові п'єси на чотири руки: „Приємна прогулянка", „Нав'язливий мотив" та „В українському народному стилі". По густих оплесках піяністи ще свобіднішими виявились і було відрадно слухати музики, яка не атакувала слухача какофонічними нокавтами, а пливла ритмічно-чітко, приваблюючи до себе. Тому й не дивно, що п'єса „В українському народному стилі" якби прикувала зразу кожного до себе і окрилювала рідною настроєвістю аж до свого закінчення.

М. Винницька виступила двічі, виконуючи по дві пісні. В неї радше меццо-сопрановий голос. А що вона дала собі раду не лише з такстом, але і зі співом, це заскочило всіх безумовно додатньо. В кожному випадку спів її рятувало поправне відчуття фрази та її виконання. Це досягнення треба завдячувати стараннямі праці з нею її мистця-чоловіка та, самозрозуміло, автора співів, самого Скорика. В першій точці проспівала Маріянна дві пісеньки, з яких одна дуже відома, до Петренкових слів — „Намалюй мені ніч". Збагачена вона була аж двома мелодіями, Скориковою і його свояка, Богдана Весоловського. Перша була більш компактним і професійним твором, друга більше мелодійним. Ця пісня була співана на еміґрації майже безконечно, однак частіше з мелодією Весоловського. Це діялось досить давно. Звичайно, що Маріянна пригадала мелодію Скорикову та ще одну до слів того ж автора — „Вечірнє місто". До поезії Б. Стельмаха почули ми новизну — „Я тебе почекаю", яка припала до вподоби публіці. Проте асом вечора була безсумнівно виїмкова, драматично-щемлива пісня до слів О. Вратарьова (хто це?) „Я не сумую за тобою" (автобіографічна?). Тут композитор піднісся до вершин душевного почування, створюючи перлину естрадного жанру. Може Скорик у цій ділянці музики нічого кращого вже і не скомпонує. Без перевтоми можна слухати цю пісню і сотню разів.

З творів американських композиторів, що їх в дальшому Маріянна вивела, були: Дж. Керна „Все твоє" і Дж. Ґершвіна „Той, кого я люблю", англійською мовою. В тій же частині вечора почула публіка ще і речі Скот Джопліна (його немає у поважній енциклопедії) реґтайм „Пальмовий листок" і „Фіговий листок". Про джазову транскрипцію сонати „Апасіоната" Бетовена, другу частину, була думка, що було б доцільнішим, якби Скорик написав був власну композицію замість цієї. На закінчення відіграли піяністи ще один реґ-тайм Джопліна „Кленовий листок", де Винницький вибився своєю піяністичною віртуозністю.

Концерт відзначився ориґінальністю-новизною програми і цим подобався учасникам вечора.

Микола Савчук

Неділя

Неділя. Дзвонили на Службу.
Ніс тато воду до хати.
Ліпила, як звично ґаздиня,
Вареники з сиром мати.
Вкривала теплою ковдрою
Мої хлоп'ячії плечі,
А я лежав напівсонний
І слухав мелодію печі.
Рипали двері в веранді,
Хтось тупав на сходах ногами —
До нас приходили в гості
Тети і вуйки з вуйнами.
Заходили наші сусіди,
Далека й близька родина
І пахла дощем чи снігом
Селянська їх одежина.
Сказавши голосно „Славайсу!",
Вони віталися з нами,
А ґазди й хлопці скидали
Шапки перед образами.
Вони говорили про речі
Давні, сумні й веселі.
І було тепло, і затишно
В нашій малій оселі.

....

Давно наша хата побільшала,
Та піч в ній стоїть експонатом
І я вже так рідко буваю
З мамою, з сестрами й татом.
І вже так не сходяться люди,
Неначе пішли у підпілля.
Усе вже змінилось відтоді.
Залишилась тільки неділя.

м. Парма.

Заплянованo...

(Закінчення зі стор. 1)

На другому вечорі Студентський Драматичний Гурток (Харків) поставить п'єсу за творами М. Хвильового, В. Симоненка і Г. Сковороди — „Арабески". На вечорі виступить Світлана Олешко, Харків (22 роки, студентка, автор сценарію і режисер): „Ми з Харкова: наш Студентський Драматичний Гурток".

У постановці беруть участь студенти харківських вищих шкіл: Наталя Цимбал (Луганське, 24 роки), Вадим Коробка (Харківщина, 23 роки), Михайло Озеров (Харків, 20 років), Дмитро Туркевич (Харків, 21 рік).

Виступи відбудуться в березні в таких місцевостях: Ню Йорк : субота, 2-го і неділя, 3-го березня; Рочестер: вівторок, 5-го і середа, 6-го березня; Баффало: четвер, 7-го і п'ятниця, 8-го березня; Торонто: субота, 9-го і неділя, 10-го березня; Дітройт: вівторок, 12-го і середа, 13-го березня, Клівленд: четвер, 14-го і п'ятниця,15-го березня; Чикаго: субота, 16-го і неділя,17-го березня; Норт Порт: середа, 20-го і четвер, 21-го березня; Вашінгтон: субота, 23-го і неділя, 24-го березня; Балтимор: вівторок, 26-го березня; Філядельфія: середа, 27-го і четвер, 28-го берез-ня.

У п'ятницю, 29-го березня, в Ню Йорку відбудеться прийняття і прощальна зустріч учасників турне з представниками українських організацій, української громадою та молоддю.

Виступ творчої молоді України в Торонто спонзорують Канадський Комітет Приятелів України і місцевий відділ КУК.

Детальні інформації про виступи творчої молоді та організаторів буде оголошено в окремих місцевостях та в пресі.

Спонзори цього першого турне творчої молоді України в Америці — УККА, УАКРада і ККДУ — заликають свої місцеві відділи, молодечі, студентські, жіночі та суспільно-громадські організації допомогти організаторам у влаштуванні цих виступів та взяти в них участь.

Уповноваження...

(Закінчення зі стор. 1)

окремо, бо є ризик „не затвердити ні одного".

Підтвердивши уповноваження усіх 13-ох новообраних депутатів України, парламент виявив щодо них певну „дискримінацію", зобов'язавши оформити свої відносини з Верховною Радою і виконувати депутатські функції на постійній базі. Все це має бути оформлено впродовж одного місяця. Як відомо, серед депутатів, обраних раніше, є не менше 100, які так і не залишили своєї основної праці.

Скандальна ситуація виникла після повідомлення, що депутатом Верховної Ради України став громадянин Росії Олег Іщенко, президент концерну „Олгаз", який кандидував від виборчої округи 432 Чернівецької области. Про це повідомив, депутат-комуніст Сергій Кузьменко. І тут на тюменського „нафтового короля" українського походження посипалися звинувачення у „підкупі виборців і Мандатної комісії". Йому закидали, що для здобуття прихильности виборців він особисто виплатив гроші усім чернівецьким потерпілим від трастів, котрі погрибували вкладників, і що його спеціально прислали в Україну „для дезорганізації праці парляменту". Щоправда, всі ці звинувачення не підтверджено документами. Підтверджено лише те, що від 1988 року він постійно приписаний у Нижнєвартовську Тюменської области, Росія. І цей документ начебто є у Центральній виборчій комісії. Іщенко, якого ліві називали „росіянином" дуже хвилювався, але все скінчилося добре.

Дісталося й іншим депутатам, які працюють не лише в парляменті, але й на інших становищах, тому мають багато прогулів. Зокрема Руслан Боделан пропустив 29 засідань, оскільки в Одесі буває частіше ніж у Києві. Богдан Бойко пропустив 35 засідань, заступник міністра внутрішніх справ Леонід Бородич — 95, Степан Волковецький — 81, Василь Гладуш — 60, Сергій Головатий — 57, Михайло Данча — 53, Василь Дурдинець — 52, Василь Євтухов — 70, Юрій Костенко — 53, Віктор Пинзеник — 125, Роман Шпек — 83, Віктор Плоткін — 107, Тарас Стецьків — 51, Сергій Устич — 64 засідання. Членом українського парламенту досі є Юхим Звягільський, який пропустив 188 засідань. Мова йшла про те, що Верховній Раді слід чітко поставити питання щодо систематичної відсутности.

Про гумориста, що вмів бути добрим

(До 20-річчя від дня смерти Миколи Понеділка)

Не знаю, яка погода була 25-го січня 1976 року в Ню Йорку, але знаю, що для українців ЗСА то була сумна днина. Вони почули вістку, що назавжди згасла по-мішка Миколи Понеділка. Того гарного самотнього чоловіка, сина степової козацької України, якого так щиро любили нащадки трипільців, розсіяні по американському материку. Того Миколи Понеділка, який зворушливо любив рідних людей і який писав, що лише біля четвертини його єства перебуває на чужині, а решта в його рідній землі, на Харківщині.

Св. п. М. Понеділок

Звичайно, про Миколу Понеділка закордонні українці знають більше, як я, бо тут ще живі, слава Богу, його друзі, приятелі і знайомі. Проте М. Понеділок найперше належить Україні і їй крайня пора відновити в своїй пам'яті ім'я одного з кращих її синів. Хай ця стаття стане першою скромною спробою.

Перебуваючи 1994 року у Великобританії, я звичайно, як гуморист, цікавився гумором закордонних українців і в одній із осель потрапив на авдіострічку М. Понеділка. До того я вже перечитав Понеділкові „Вітаміни" і „Смішні сльозини", які мені надіслав як дарунок Юрій Боєчко із ЗСА. Признаюся відверто, ті твори не так вразили мене, як, скажімо, ЕКА „Лис Микита". Проте, як я зачав слухати живий голос Понеділка – це мене вразило неабияк. Подивувало з кількох причин — я ще не чув такої природної й співучої української мови з уст українців півдня, я рідко чув такий оригінальний, часто жартівливий голос, зрештою дуже лагідний. Потайки я пишався, що відкрив для себе ще один рідний український талант і повернувшись додому, майже кожному повсяк вручав Понеділкові концерти, а мої друзі теж були захоплені невідомим їм досі виконавцем.

Уже в ЗСА, куди я прилетів осінню, я зібрав великий жмут матеріялів про М. Понеділка, говорив про нього із Уляною Любович та Ольгою Кузьмович.

Не зайве буде пригадати, що М. Понеділок у вир Другої світової війни опинився 1943 року в Німеччині, а 1949 — у ЗСА, де перепробував різні роботи, аж доки 1955 року не влаштувався в одній із найбільших американських книгарень, де й працював до останніх своїх днів. Ще в Німеччині він зачав свій творчий шлях, коли опублікувався 1947 року в додатку до тижневика „Українські Вісті". Згодом, на поселенні у ЗСА з'явилися його книжки „Вітаміни" (1966) також англійською мовою та інші. Це книжки — гумору і книжки тонкої лірики. Недаремно у третьому збірнику українських письменників у екзилі „Слово" (Ню Йорк 1968) Юрій Кленовий (Стефаник) вмістив літературний матеріял під назвою „Два обличчя М. Понеділка", в якому і розглядає цікаве явище у творчості М. Понеділка — володіння двома протилежними жанрами (гумор і лірика), двома різними мовними стихіями.

Взагалі, закордонні українські журналісти й літератори не шкодували для Понеділка пера, а один громадський діяч української Канади навіть порівнював його до відомого коміка Баба Говпа. Рідко про кого з поважного суцвіття українських екзильних письменників написано стільки як про автора „Смішних сльозин". Чому? Відповідь я знаходжу в некролозі „Наша втрата" („Слово" — збірник ч. 6 Торонто), де Ю.К., (очевидно Юрій Кленовий) називає М. Понеділка „незлобивим гумористом".

Переважно гумористи, як письменники так і виконавці, люблять ужалити, вкусити, поперчити когось, після чого об'єкт критики ходить з відвертою або прихованою образою на такого пересмішника. М. Понеділок, власне, і є тим винятком, що його сміх, як і голос та погляд, є добрий і людяний. Він виходить з нашої замріяної й лагідної української землі, з нашого високодуховного українського роду. Я не знаю, чи інші народи мають, власне, незлобивих жартівників і чи люблять їх, але в нас їх не дуже багато.

Українці на поселеннях просто не могли не любити М. Понеділка, бо і він їх любив щирою любов'ю і в цьому щаслива сув'язь мистця зі своїм народом.

Минуло вже 20 літ, як перед публіку не виходить М. Понеділок, та з ким я не говорив в ЗСА про українських гумористів, всі відразу ж згадували М. Понеділка, а в домашніх книгозбірнях наших емігрантів завжди бачу „Смішні сльозини" чи „Соборний борщ", або ж платівку знаменитого гумориста. Не випадково світлій пам'яті М. Понеділка присвятили свої вірші Богдан Мазепа і Л. Масюта, Роман М. Граб і Вадим Лесич. Очевидно, ця ж велика любов до М. Понеділка роздратувала послів зла, які паскуд- ними руками вкрали над-гробний бюст письменника, роботи відомого скульптора С. Литвиненка з цвинтаря в С. Бавнд Бруку. Що ж, у нашого народу пам'ять про його гідних синів слугам сатани не вкрасти.

І все ж нагадую, найбільше мене зачарувало блискуче виконання М. Понеділком власного гумору й сатири. Гадаю, був це вроджений талант, трохи пошліфований у театральних студіях Йосипа Гірняка та Володимира Блавацького, але збережений як неповторний. Гумористів ми таки мали й маємо чимало, а ось виконавців гумору — замало. Тобто маємо замало оригінальних, українсько-самобутніх. М. Понеділок належав до них і тепер зі запізненням ми будемо відкривати його нашій Україні, особливо степовій.

Я не переконаний, але мені здається, що в Херсоні ще й досі вулиці носять назви катів нашого народу, а вулиці Миколи Понеділка там нема. Очевидно, й на філологічному факультеті Одеського Університету, в якому упродовж 1935-41 років навчався М. Понеділок, мало хто береже пам'ять про свого талановитого студента. Не знаю, чи багато людей у Новомиргороді пам'ятають про маленького Миколу, що бігав босий травами, степами рідного села, а 17-річним вирушив у широкий світ.

І гумористичне товариство України не дуже наслухане про нього. Нема кому взятися за перевидання його творчого доробку в Україні. Але Микола Понеділок обов'язково повернеться додому! І цей шлях по сумному 20-річчі стає щодня коротшим.

Микола Савчук
гуморист-журналіст з Коломиї, Україна

КОЛИ...

(Закінчення зі стор. 2)

човинам (10 відс.). Наявними є незбалансованість товарообміну та нестабільність його структури. Постачанням енергоносіїв, сировини і металів РФ фінансує імпорт харчових і домашніх продуктів та необхідного обладнання. Підприємства намагаються продати свій продукт за кордоном за ціни, які не завжди покривають кошти продукції та доставки. Така практика вже викликала в ряді випадків негативну реакцію західних партнерів. Через надмір світової продукції мінеральної сировини, металевих півфабрикатів і нафтохемічних речовин, на довшу мету ринок збуту для російської продукції нічим не забезпечений.

Нема вигладів на позики

Отож можна прогнозувати, що, одержавши згоду західних кредиторів на відкладення частини боргів, РФ старатиметься сплачувати кожного року відсотки державам „Паризького клюбу", знаючи, що від них залежать дальші кредити міжнародних фінансових установ. У другому пляні стоятиме сплата відсотків на задовженням західним комерційним банкам „Лондонського клюбу", яких співпраця і впливи потрібні для притягнення інвестицій в економіку Росії. Але при теперішніх щорічних дефіцитах Росія не має вигладів без нових більйонових позичок Світового банку і Міжнародного валютного фонду, не кажучи вже про десятки більйонів, потрібних протягом десятків років для модернізації економіки. Таким чином, основні борги залишатимуться несплаченими в надії, що за відповідних політичних умов ця гра більйоновими сумами закінчиться домовленням про безкоштовну ліквідацію більшої частини основного боргу Росії.

В ЗСА...

(Закінчення зі стор. 1)

садор України д-р Ю. Щербак. Координатор акції „Чорнобильський виклик 96" Олесь Кузьма інформує також про дальші пляни, які здебільша зосереджуються на квітень і саму дату 26-го квітня. Того дня відбудуться екуменічні церковні відправи, зокрема в католицькій катедрі св. Патрика в Ню Йорку, за ініціятивою Владики Василя Лостена, як також в інших місцевостях з тим, що 25-го квітня подібна екуменічна відправа буде у катедрі у Вашінгтоні. В Чикаго, Дітройті, Ню Гейвені і Сан Дієго плянується биття дзвонів і похід зі свічками як також місцеві пресові конференції. В Організації Об'єднаних Націй відбудеться того ж дня конференція, в якій візьмуть участь представники різних народів, а проводитиме нею д-р Ю. Щербак.

День пізніше, в суботу, 27-го квітня, у Вашінгтоні плянується демонстрація, на яку будуть запрошені політичні лідери ЗСА, разом із представниками цих країн, в яких були або є наслідки радіяції з Чорнобиля, члени лікарського світу, духовенство і ветерани.

В дні 28-го квітня відбудеться у Вашінгтоні в Кеннеді Центрі концерт Одеської симфонічної оркестри під диригентурою Гобарта Ерла, який підготовлює Вашінгтонська група і Чорнобильський Комітет для підтримки акції „Чорнобильський виклик 96".

Започаткує цілу заплановану широко акцію наукова конференція на терені двох університетів — Колюмбійського і Єйльського, яка відбудеться 7-го і 8-го квітня. Конференції будуть порушувати питання наслідків радіяційного вибуху в Чорнобилі, нуклеарної безпеки і екології та візьмуть у них участь як почесні гості Людмила Кучма, дружина Президента України, заступник голови ВРади України Василь Дурдинець і депутат Верховної Ради Володимир Яворівський.

25-го квітня університет Джорджтавн буде мати ще окрему наукову конференцію, в якій, між іншим, візьме участь проф. Маррі Фешбек, мол. автор книжки про катастрофу в Чорнобилі і її наслідки.

Якщо є зацікавлені українські організації чи поодинокі особи у приступленні до запланованих подій або зі своїми плянами, можна зв'язатися телефонічно на число (201) 258-9464.

НЕВІДОМИЙ ДОТЕПЕР „Опозиційний фронт визволення Нігерії" взяв на себе відповідальність за знищення президентського літака чотири дні тому, коли загинуло 14 осіб, в тому числі 28-річний син керівника держави генерала Сані Абачі — Ібрагім. „Ми й далі будемо діяти в цей спосіб, аж поки не зрезигнує уряд, який постійно порушує права людини в країні", — остерігають у своїй заяві терористи, які, жорстоко вбиваючи людей, при цьому впевняють, нібито дбають про їхні права.

ЗАПЛЯНОВАНУ НА СЕРЕДУ, 17-го січня, зустріч у справі збалансування державного бюджету відкликано. Республіканські конгресові провідники зовсім несподівано повідомили, що на наради у Білому Домі не прибудуть поки президент Билл Клінтон не запропонує іншого пляну, який буде більше зближений до їхніх пропозицій. Своє рішення, вигладає, республіканці зробили після двогодинної наради та 40-хвилинної телефонічної розмови з Президентом у середу ранком. У спільному звідомленні республіканські керівники тільки підтвердили своє попереднє рішення.

КЕРІВНИЦТВО НЮАРКСЬКОГО міжнародного летовища дуже зрадію коли його Федеральна адміністрація летунства вписала на 7-му місці, щодо точности вилетів. Вже впродовж кількох років згадане летовище було на листі одного з найгірших в країні, коли йшлося про затримки вилетів літаків. Тепер коли його поставлено 7-им на листі 55 найбільш рухливих летовищ в країні, то це справді неабиякий успіх. З довколишніх нюйоркських летовищ Ла Гвардія займає 8-ме місце, Дж. Ф. Кеннеді 11-те, а першуном таки залишилось летовище О'Гейр у Чикаго.

ОСТАННІМИ РОКАМИ у ЗСА існує надвишка лікарів, зокрема тих, що медичну освіту здобули за кордонами ЗСА і тут приїжджають на відбуття резидентури. Щоб цій проблемі якось зарадити Інститут медицини пропонує зменшити можливості для закордонних студентів відбувати свій вишкіл-резидентуру в ЗСА. Одначе такі заходи можуть бути занадто строгими та в майбутньому накоїти більше лиха, як передбачається.

У ВЕЛИКОБРИТАНІЇ цілий місяць тривала кампанія боротьби з вуличною злочинністю. За цей час лише мешканці англійської столиці добровільно віддали поліції 31,578 ножів та іншої холодної зброї, серед якої були навіть самурайські мечі і старовинні бойові сокири та списи. Кампанію організували головне поліційне управління країни і газета „Дейлі Міррор", а проводили її в рамках загальногромадського протесту проти вбивства 48-річного Філіпа Лоренса, вчителя католицької школи ім.св Джорджа. Його вбив вуличні хулігани, коли вчитель намагався захистити від молодих бандитів одного зі своїх учнів.

УЛЬТРАПРАВИЙ ЕКСТРЕМІСТ 32-річний Кадзюкі Цутіда, член радикального руху „Нігон комінто" начинив свій маленький автобус каністрами з бензиною і на великій швидкості пробив ворота японського парляменту. Автобус відразу загорівся, а поліція заарештувала К. Цутіду, який дістав легкі тілесні ушкодження. Він сказав, що хотів знищити будинок парляменту разом з депутатами, що саме зібралися на чергове засідання. Того ж дня, декілька годин пізніше, подібний інцидент стався перед будинком головного поліційного бюра в Токіо. Екстреміст-одинак намагався протаранити своїм автом ворота і прорватися на заборонену для в'їзду територію.

ЛІДЕР ПОЛІТИЧНОГО РУХУ „Демократичний вибір Росії" Єгор Гайдар сказав у розмові з журналістами, що політрада цієї партії має намір найближчими днями звернутися до президента Бориса Єльцина зі закликом не висувати своєї кандидатури у майбутніх президентських виборах. На думку Є. Гайдара, рішення президента залишитися при владі на другу каденцію „може послабити шанси російських демократичних сил". Однак сам Б. Єльцин під час засідання Консультативної ради в питаннях закордонних інвестицій дав до зрозуміння, що не відмовиться від боротьби за найвищий державний пост. Про своє остаточне рішення він обіцяв повідомити після 15-го лютого.

Збори 240-го Відділу УНС

37-мі Загальні збори 240-го Відділу УНС в Клівленді відбулися в неділю, 14-го січня, в приміщенні домівки сеньйорів в Астродомі в Пармі. Збори відкрив голова, привітавши присутніх членів. За традицією збори вшанували пам'ять померлих членів однохвилинною мовчанкою. Після прийняття порядку нарад і обрання Президії зборів, Є. Бачинського на предсідника і Б. Семнікова на секретаря, Президія приступила до переведення програми.

Протокол із минулорічних Загальних зборів відчитав Б. Семків, який був прийнятий зборами без змін. За пророблену працю в минулому році звітували голова Управи і секретар. Голова скликав і проводив наради на сходинах членів Управи, брав участь як делегат від Відділу в нарадах інших громадських установ на терені Великого Клівленду, брав участь в нарадах Округи УНС і подав короткі репортажі із Загальних зборів Відділу і нарад Округи УНС до „Свободи". Літом минулого року була відслужена Панахида за померлих членів Відділу в катедрі св. Йосафата, а після Панахиди присутні члени відбули коротку зустріч при перекусці в шкільній кафетерії. Секретар Б. Семків зачитав докладений звіт про стан каси і стан членства на день зборів. Касовий звіт був надрукований і кожний із присутніх членів одержав його на руки.

Відділ на день зборів нараховував 359 членів, в тому числі є 247 членів активних, 56 — у відділі молодечому і 86 акцидентових грамот. В минулому році сім членів померло, п'ять членів згрошевили свої грамоти, приєднано 2 нових членів. Разом члени відділу забезпечені на суму 1,089,499.00 долярів. За минулий рік Відділ мав загального приходу 19,796.72 долярів розходів на суму 20,104.81 долярів. Баланс на день зборів 8,554.45 в тому числі 8,426.92 — на конті в кредитівці і 127.53 — готівкою на руках. На запитання П. Самокишина щодо згрошевлених грамот секретар дав задовольняючу відповідь.

За Контрольну комісію звітував її голова мгр в. Ліщинецький. Комісія перевірила касові книги 11-го січня і на підставі переведеної контролі звітує, що книги були ведені акуратно і всі позиції приходів і розходів були згідні з квитанціями, і ставить внесок на уділення абсолюторії уступаючій Управі. Поставлений внесок збори проголосували одноголосно.

На внесок В. Ліщинецького Управу переобрано в повному складі з минулорічної каденції. А тому, що за новим статутом, який вимагає щоб у складі Управи був заступник секретаря, збори затвердили на заступника секретаря і касира, в одній особі, молодого члена Б. Келлера, з найновішої української іміграції, і тим самим збори зробили перший крок у відмолодженні складу Управи.

У приписевій точці нарад про приділення датків на культурно-громадські потреби було запропоновано декілька установ. Після короткої дискусії збори вирішили приділити датки: 250 дол. на Олімпійський Комітет України, 50 дол. на Український Музей в Ню Йорку і 50 дол. на Школу Українознавства в Пармі. Крім датків признаних зборами, Управа продовж року може уділити датки, які сумарично не можуть перевищити 100 дол.

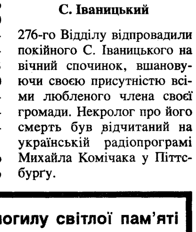
В кінцевій точці порядку нарад присутні члени в обговоренні порушили ще багато інших цікавих проблем і одна з них — це організація молоді в ряди членів УНС і активізація членів на терені Відділу. Ці проблеми і надалі залишаються головними в праці Управи Відділу.

На тому програму нарад було вичерпано, предсідник подякував присутнім за участь і закрив збори.

Євген Бачинський

Помер С. Іваницький

Еймбрідж, Па. — Тут у четвер, 11-го січня, помер колишній секретар місцевого 276-го Відділу Українського Народного Союзу Степан Іваницький, проживши 83 роки. Похоронні відправи відбулися у вівторок, 16-го січня, в українській православній церкві св. Володимира в Еймбрідж. У смутку залишив сина, чотири дочки та дев'ять внуків.

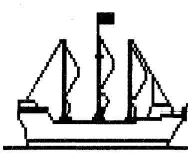
С. Іваницький

С. Іваницький став членом місцевого Відділу УНС в 1954 році. Впродовж чотирьох років був головою Контрольної комісії. У 1960 році був вибраний секретарем 276-го Відділу та пробув на тому становищі 33 роки. У 1993 році, маючи 80 років, відійшов з посту секретаря 276-го Відділу, а його Відділ був злучений з 161-им Відділом.

Багато членів з 161-го Відділу УНС і колишнього 276-го Відділу відпровадили покійного С. Іваницького на вічний спочинок, вшановуючи своєю присутністю всіми любленого члена своєї громади. Некролог про його смерть був відчитаний на українській радіопрограмі Михайла Комічака у Піттсбургу.

Замість квітів на могилу світлої пам'яті ТЕОДОЗІЇ САВКИ жертвую 100 дол. — на сиротинець у Львові.

Галя Чорна

Стипендійний Фонд Українських Американських Ветеранів

На своїй 48-ій Крайовій конвенції, яка відбулася в Ніяґара Фоллс, Н. Й., в днях 15—17-го вересня 1995 року, Українські Американські Ветерани заслухали звітів про пророблену працю уступаючих керівних органів, обрали нову Крайову команду під проводом д-ра Дмитра Боднарчука, емеритованого учителя середніх шкіл в стейті Ню Йорк, і ухвалила ряд резолюцій. Одна з резолюцій започатковує створення Крайового стипендійного фонду Українських Американських Ветеранів. Завданням фонду є давати фінансову допомогу студентам коледжів і університетів, які є нащадками (дітьми, внуками і т.д.) ветеранів збройних сил ЗСА українського походження, а також іншим студентам, які студіюватимуть українознавчі предмети.

Стипендійний фонд є створений в пам'ять тих членів збройних сил ЗСА українського походження, які на полі бою склали найвищу жертву, тобто віддали своє життя для того, щоб ми і мільйони інших людей могли втішатися свободою і добробутом, надіючись на кращий і мирний світ. Українські Американські Ветерани ніколи не забудуть полк. Теодора Калакулу, першого американця українського походження, який закінчив світової слави Академію у Вест Пойнті, нагороджений відзначенням за хоробрість, Конґресовою почесною медалею, ані рядовика Миколу Миня, уродженого в Україні, який впав смертю героя в Другій світовій війні, також нагородженого (посмертно) Конґресовою почесною медалею, ані вістунів Юрія Граба і Володимира Голинського з Корейської війни, ані майора Мирона Дідурика з В'єтнамської війни, ані інших героїв, вичислення імен яких зайняло б тут багато місця, хоч як хочеться всіх їх згадати. Чисельно заступлені американці українського походження в списку упавших під час В'єтнамської війни на пам'ятнику у Вашінґтоні.

Пожертви на Крайовий стипендійний фонд Українських Американських Ветеранів проситься висилати на адресу: Michael Demchuk, chairman, UAV National Scholarship Committee, P.O. Box 31141, Independence, Ohio, 44131. Чеки слід виписувати на „UAV National Scholarsip Fund".

Українська громада в ЗСА, Канаді і інших поселеннях створила багато наукових установ, стипендійних і інших фондів. Останніми роками реальною стала допомога Україні, яка потребує нашої моральної і матеріяльної помочі для того, щоб якнайскорше позбутися „старого ладу" і стати на шлях побудови направду вільної, демократичної і просперуючої держави. На питання, чи нам потрібно „ще одного стипендійного фонду", є зовсім проста і логічна відповідь: Ніяк не можна трактувати Крайовий стипендійний фонд УАВетеранів, як „ще один з фондів, яких ми вже маємо багато" вже хоч би з тієї причини, що УАВетерани мають не лише за собою багато успіхів, але й світле майбутнє. Відомо ж, що комбатантські організації і братства колишніх дивізійників, упістів і т. д. скоріше чи пізніше перейдуть до історії так, як це зовсім закономірно сталося зі славним Братством УСС, а їх роля, завдання і продовження традицій перейдуть до Українських Американських Ветеранів. Тут годиться згадати, що членами УАВетеранів є не лише колишні вояки 1-ої Української Дивізії УНА, колишні члени Юнацьких частин і 2-ої Дивізії УНА, колишні вояки УПА, але також особи, які займають високі і впливові становища в різних ділянках ЗСА, наприклад Дейвид Боньор, заступник провідника демократичної меншости в Палаті Репрезентантів ЗСА, який є членом Станиці ч. 101 в Дітройті.

Ціль і завдання, які має перед собою Крайовий стипендійний фонд Українських Американських Ветеранів, — це мати вплив на виховання наступних поколінь української громади в ЗСА, а також сприяти іншим студентам, які будуть зацікавлені українськими і українознавчими справами, заслуговують на повну підтримку всієї нашої громади.

Добра зорганізована, фінансово і морально здорова українська громада в ЗСА, Канаді і інших поселеннях, з добре вишколеними провідниками і громадсько-політичними діячами, між якими будуть особи з високою освітою і добрим знанням історії і культури України, буде завжди корисною для української держави.

Атанас Т. Кобрин

УКРАЇНСЬКА СВІТЛИЧКА ДОПОМАГАЄ БАТЬКАМ ВИХОВУВАТИ ДИТИНУ

С. Максимчук в Чикаґо

На фото (зліва): д-р Б.Боднарук, д-р Б. Рубчак, С. Максимчук, проф. В. Боднарук і О. Бараник.

Випало так, що виступ Святослава Максимчука в Чикаґо був першим у його турне по Америці, де його слава вже розійшлася з попередніх відвідин. Але біда була в тому, що виступ припав на 23-го грудня. Товариство Української Мови і Український Інститут Модерного Мистецтва, які влаштовували виступ, затурбувалися. Адже напередодні свят, часу було мало. Задзвонили телефони, полетіли летючки, заговорили наші радіогодини і люди прийшли. Правда, перед виступом деякі побоювались, чи витримають слухати рецитацію цілого Франкового „Мойсея". Та побоювання були зайві. Проф. Богдан Рубчак, у своєму вступному слові, прекрасно й виразно розповів про твір, підкреслюючи схожість поеми „Мойсей" із долею Франка. А потім з'явився сам „орел" із задиркуватим чубом — Святослав.

Настала громовиця: то сильні громи, що лямпи хиталися, то майже шепоти... Всі забули турбуватися, що не витримають.

Це не була ані рецитація, ані мистецьке читання. Це було знаменито виконане дійство із зупинками, певними рухами й мімікою, цілком інакше; а не зчулися, як перерва настала з чаєм і солодким.

По перерві було ще краще. Виконавець і публіка передихнули, зміст твору сильніший і виконавець сильніше його віддавав. На кінець наш гість виконав пролог, а випустив фінал, в якому молодь перебирає провід і продовжує змаг. Можливо тому, що це вже менше стосувалося до Франка, а може ще через щось...

Цей виступ артиста, декляматора і „громовержця" С. Максимчука був нам святом. Це була влада слова. Ми відчули тепер ясно, чому кажуть, що сцена — храм мистецтва (якщо на тій сцені справді мистецтво). Таких вечорів слова буває, на жаль, дуже мало. Сила слова, в чудовому виконанні, заполонила залю. Була цілковита тиша. Довго ще по закінченні люди „ахкали" і тиснули правицю артистові.

А наступного дня С. Максимчук завоював публіку і в православній парафії св. Андрія в Блумінґдейлі коло Чикаґо з іншою, легшою програмою; там уже був і Павличко, і Шевчук, і Костенко. Він прийшов, побачив і переміг! Ось, яку прикрасу нашій культурі вилонує Волинська земля!

Н. Н.